یادداشت

سیدمصطفی رنجبر

تحقق یا عدم‌تحقق اقتصاد مقاومتی؟!

جوامعی که از نظر اقتصادی ضعیف باشند در عرصه سیاست خارجی نیز کم خواهند آورد و جایگاه بین‌المللی‌شان تضعیف خواهد شد. با توجه به این مسئله در ارتباط با ساختارهای نظم اجتماعی در ایران، هر کدام از ساختارهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی لازم است که به نسبت مورد تأکید قرار بگیرند و اگر در دوره‌ای طولانی در یک جامعه، فقط به یک بخش از هر یک از ساختارهای مذکور تأکید شود و بقیه ساختارها مورد غفلت قرار بگیرد در این صورت نظم اجتماعی با اختلال روبه‌رو خواهد شد. به عبارت دیگر اگر دو بعد سیاسی و اقتصادی را وجوه سخت نظم اجتماعی بنامیم و دو بعد فرهنگی و اجتماعی را وجوه نرم اجتماعی، از نظر جامعه‌شناسانی مانند تالکوت پارسونز، جامعه‌ای متعادل است که هر کدام از این وجوه سخت و نرم اجتماعی در جای خود مورد توجه و اهمیت قرار بگیرد در غیر این صورت جامعه از نظم و تعادل باز خواهد ایستاد.

در جامعه‌ای مانند ایران به علت طولانی بودن مشکلات معیشتی و لاینحل ماندن این مشکلات، به عنوان اولین اولویت و نیازهای مردم مورد تأکید قرار گرفته است که از نظر مکتب ساختی – کارکردی می‌توان چنین وضعیتی را بی‌تعادلی اجتماعی و به عبارت دیگر بحران ارزش‌های اجتماعی نامید و شکاف و نابرابری بین طبقات پایین و بالا در جامعه می‌تواند احساس محرومیت نسبی و تبعیض را در بین طبقات پایین افزایش دهد و در نتیجه باعث شکل‌گیری و تشدید نارضایتی اجتماعی شود. به همین دلیل است که در سال‌های اخیر مکرراً از سوی مقام معظم رهبری نامگذاری سال‌ها بیشتر بر اقتصاد متمرکز شده تا از این طریق بتواند مسیر واقعی کشور را برای پیشرفت اقتصادی نشان دهد. یکی از مهم‌ترین دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در این خصوص اقتصاد مقاومتی است اما سؤالی که در این خصوص می‌توان مطرح کرد این است که آیا دیدگاه اقتصاد مقاومتی توان تحقق در جامعه ایران را داراست یا نه؟

امروزه در جامعه ایرانی پذیرش بی‌چون و چرای فرهنگ غرب و تسلیم در برابر آن که مکرراً از سوی مقام معظم رهبری به آحاد مختلف جامعه مطرح کرده‌اند متأسفانه نه تنها جدی گرفته نشده بلکه این وضعیت به شکل گرایش و ترغیب از سوی آحاد مختلف مردم و حتی مسئولان کشوری در مصرف کالاهای فرهنگی و اقتصادی غرب نمود پیدا کرده که این با روح اقتصاد مقاومتی در تضادی شدید است چراکه اگر این وضعیت فرهنگی در ارتباط با مصرف کالاهای فرهنگی و اقتصادی غرب پابرجا باشد نمی‌توان به موفقیت برنامه اقتصاد مقاومتی در جامعه ایرانی امیدوار بود زیرا موفقیت اقتصاد مقاومتی نیازمند فرهنگ مقاومتی و روحیه مقاومتی در جامعه است که متأسفانه این فرهنگ و روحیه از طریق تجمل‌گرایی و نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی و وضعیت موجود رانتی در عرصه سیاسی و اقتصادی کشور رو به زوال رفته است.

از دیگر مصادیق فرهنگی -اجتماعی که می‌تواند با اقتصاد مقاومتی مرتبط باشد این است که متأسفانه در فضای مجازی بیشتر نمود پیدا کرده و واقعیت‌های پنهان وضعیت فرهنگی جامعه را نشان می‌دهد به سخره گرفتن مسائل اجتماعی و فرهنگی است که در شبکه‌های مجازی در کانال‌های تلگرام و... به اوج خود رسیده است. اگر دقیقاً این مسئله تحلیل شود می‌توان در تحلیل این مسئله گفت که نفوذ فرهنگی در جامعه ایرانی به شکل آسیب فرهنگی و اجتماعی دیگری به نام پدیده بی‌تفاوتی اجتماعی و فرهنگی نسبت به مسائل ملی و اجتماعی کشیده شده است که این بی‌تفاوتی اجتماعی خود را در مسئله انصراف از یارانه‌ها در تابستان سال ۱۳۹۳ نشان داد به رغم تشویق دولت نسبت به انصراف از یارانه در جهت منافع عمومی کشور، با این وجود انصراف‌دهندگان از یارانه بسیار اندک بود، این پیامی جز بی‌تفاوتی اجتماعی نسبت به منافع عمومی کشور ندارد!

بنابراین تا زمانی که فساد و تبعیض از جمله فیش‌های نجومی در بدنه نهادهای اجرایی و حاکمیت وجود داشته باشد و فرهنگ مصرف مردم به گونه‌ای باشد که کالاهای خارجی را در اولویت مصرف خود قرار دهد و از نظر فرهنگ مصرفی و کنش اقتصادی نیز مردم نسبت به منافع ملی بی‌تفاوت باشند و فضای اقتصادی و سیاسی کشور نیز رانتی و غیرشفاف و غیررقابتی باشد، تحقق اقتصاد مقاومتی در سال‌های آینده با چالشی اساسی مواجه خواهد شد.

خبر

دولت به پوسته سخت تورم می‌رسید

تورم نقطه به نقطه چند ماهی است که افزایش را تجربه می‌کند که به تعبیر خبرگزاری مهر دولت اکنون دیگر به پوسته سخت تورمی رسیده و از اینجا به بعد، تورم با آهنگ کندتری کاهش می‌یابد و شاید هم روند کاهش متوقف شود.

اما واقعیت چیز دیگری است. همان ابزاری که موجب افت شدید تقاضا و تورم شده است در سوی دیگری منجر به تولید نرخ رشد شدید نقدینگی تا سطح ۳۰ درصد سالانه شده و این موضوع می‌رود تا روند صعودی قیمت‌ها را رقم بزند. «مهر» در این‌باره نوشته است: دولت می‌گوید که کنترل تورم، یکی از سیاست‌های جدی است که از ابتدا آن را اجرایی کرده و هنوز هم قصد ندارد آن را کنار بگذارد، حتی اگر راهکارهایی را به کار بندد تا در کنار کنترل این متغیر مهم اقتصادی، بخواهد رونق را به اقتصاد ایران بازگرداند. رفتار دولت هم البته طی ماه‌های گذشته این را نشان می‌دهد اما نگرانی از آنجا شروع می‌شود که تورم نقطه به نقطه، چند ماهی است که سر ناسازگاری با برنامه‌های دولتی را دارد و به نظر هم نمی‌رسد در ماه‌های پیش رو، قصد داشته باشد که از این سرپیچی دست بردارد.

بر اساس آنچه آمارهای رسمی بانک مرکزی می‌گوید، تورم نقطه به نقطه از خردادماه امسال رو به افزایش نهاده، در حالی که بسیاری از اقتصاددانان بر این باورند که این سیگنال‌ها، با وقفه‌ای نه چندان کوتاه، خود را در نرخ تورم سالانه نشان خواهد داد، همان چیزی که ممکن است میراث دولت حسن روحانی برای کابینه‌ای باشد که بعد از اتمام کار دولت یازدهم به سر کار خواهد آمد.

مهدی تقوی، اقتصاددان در این رابطه گفت: نگرانی در باب افزایش نقطه به نقطه تورم، خیلی نمی‌تواند قابل توجه باشد، اما به نظر می‌رسد تورم سرسام‌آور سال‌های قبل کنترل شده و راه بازگشت آن به کشور، تا این جای کار بسته شده است اما برخی افرادی که خود را اقتصاددان می‌دانند، در این میان اظهارنظرهایی می‌کنند که در آن، نگرانی از بابت افزایش تورم موج می‌زند در حالی که نمی‌توان خیلی به این اظهارنظرها اعتماد کرد. وی افزود: عده‌ای برنامه‌های دولت برای رشد تولید و رونق اقتصادی که به تازگی اجرای آن را آغاز کرده است، زیر سؤال می‌برند و معتقدند این تزریق پول، منجر به افزایش تورم شده است، در حالی که به نظر نمی‌رسد این منابع بدون لحاظ کردن آثار رشد نقدینگی تزریق شده باشد بلکه بخش عمده‌ای از آن به تولید تزریق شده که همین امر، منجر به افزایش عرضه می‌شود، ضمن اینکه دولت هم با برنامه‌های خود تلاش کرده طرف تقاضا را تحریک کند تا این عرضه، جذب شود.

به هر حال این زنگ خطری است که به صدا درآمده و شاید دولت را هم نگران نکند، اما دولتمردان، نباید نسبت به مهار تورم و اجرای سیاست‌های کنترل تورمی بی‌توجه باشند، این توجه و دقت نظر می‌تواند راه را بر افزایش لجام‌گسیخته این متغیر تأثیرگذار اقتصادی ببندد، به خصوص اینکه دولت به شدت به دنبال اجرای سیاست تک‌نرخی کردن ارز است و خود این امر هم می‌تواند حداقل برای چند ماه هم که شده، افزایش تورم را موجب شود.

گزارش یک

هادی غلامحسینی

نگاهی به عملکرد وزارت راه و شهرسازی در سال سوم دولت تدبیر و امید

«تعمیق رکود» تنها عملکرد آخوندی در بخش مسکن

عمده عملکرد بخش مسکن آخوندی مربوط به طرح‌های بانک مسکن است که این طرح‌ها نتیجه‌ای نداشت

«تعمیق رکود در بخش مسکن» طی سه سال تصدی‌گری عباس آخوندی بر وزارت راه و شهرسازی و شکست سیاست‌های پولی و مالی این وزیر برای تحریک عرضه و تقاضا در بخش مسکن از جمله مواردی است که مورد نقد کارشناسان بخش مسکن قرار دارد و کارشناسان بازار کار نیز رکود در بخش مسکن را دلیل اصلی رکود و از دست رفتن صدها هزار فرصت شغلی در اصناف مرتبط با ساخت‌وساز مسکن عنوان می‌کنند.

به گزارش «جوان»، با گذشت سه سال از عمر دولت «تدبیر و امید» دولتمردان حسن روحانی کم‌کم باید پاسخگوی عملکرد خود باشند زیرا سه سال است که سکان مدیریتی کشور با تمام امکانات اجرایی در اختیار این افراد قرار دارد.

عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی که در گذشته سکان وزارت مسکن را در اختیار داشت، یکی از وزرایی است که تصور می‌شد به واسطه تجربه پیشینش حداقل عملکرد قابل قبولی در حوزه مسکن از خود به نمایش بگذارد اما با گذشت سه سال از سکانداری وی بر وزارت راه و شهرسازی «تعمیق رکود در بخش مسکن» موردی قابل تأمل است که به چشم می‌خورد. در این بین از آنجا که صدها شغل در ایران با بخش مسکن سروکار دارند رکود در این بخش خسارات جبران‌ناپذیری را به بخش اشتغال وارد کرد و فعالان اقتصادی یکی از دلایل بیکاری در کشور را ضعف وزیر راه و شهرسازی در دولت حسن روحانی عنوان می‌کنند.

■ افت شدید صدور پروانه‌های ساختمانی

در شش ماه اول سال ۹۲ حدود ۱۱۰ هزار پروانه ساختمانی صادر و حدود ۴۴۱ هزار واحد مسکونی ساخته شد که از این تاریخ به بعد روند نزولی در بخش مسکن آغاز شد به‌طوری که در شش ماه اول سال ۹۴ تنها ۶۲ هزار پروانه ساختمانی صادر شده و تعداد واحدهای مسکونی ساخته شده نیز ۱۷۹ هزار واحد بوده است.

عمده اقدامات وزارت راه و شهرسازی در حوزه مسکن مربوط به بانک مسکن است و علاقه شدید عباس آخوندی و همچنین مشاور مالی وی به مقوله پولی و مالی بی‌ارتباط با این موضوع نیست.

■ اقدامات پولی و مالی برای تحریک بازار مسکن

افزایش سقف تسهیلات خرید مسکن، آغاز فعالیت صندوق پس‌انداز مسکن یکم، راه‌اندازی بازار رهن ثانویه مسکن، راه‌اندازی طرح تضمین معاملات فروش اقساطی مسکن، انجام مکاتباتی جهت افزایش سقف تسهیلات مسکن مهر برای پروژه‌های خاص، افزایش سرمایه بانک مسکن و اخذ امتیاز امهال خط اعتباری مسکن مهر برای بانک مسکن از جمله اقدامات وزیر راه و شهرسازی طی سه سال گذشته در بخش مسکن است که هیچ یک از این اقدامات نتوانست مسکن را از فرو رفتن به باتلاق رکود نجات دهد.

■ طراحی تسهیلات بدون در نظر گرفتن قدرت مالی متقاضیان

در حوزه تقاضای مسکن، آخوندی و یارانش تلاش کردند با افزایش سطح تسهیلات خرید مسکن، سیاست تحریک تقاضا را در پیش بگیرند و رونق بخش مسکن باشند اما به دلیل در نظر نگرفتن حباب قیمتی در بخش مسکن، عدم‌تناسب قیمت‌های بالای مسکن و همچنین تسهیلات خرید مسکن با درآمد و پس‌انداز مردم جامعه این طرح‌ها با استقبال مردم روبه‌رو نشد، استراتژی وزارت راه و شهرسازی در حوزه تحریک تقاضا شکست خورد.

در این بین از آنجا که سقف تسهیلات خرید مسکن تقریباً در طول سه سال ابتدایی دولت یازدهم سه تا چهار برابر شد اما چون با رشد سقف تسهیلات میزان اقساط مسکن نیز رشد کرد، طبیعتاً جامعه هدف جهت تأمین مالی خرید مسکن طبقات خاص و بالای درآمدی را در جامعه در برمی‌گیرد و عملاً افراد ضعیف جامعه از گردونه تأمین مالی برای خرید مسکن توسط بانک مسکن حذف شدند، حال آنکه بانک مسکن بانک تخصصی دولتی است و باید منابعش را در جهت تأمین مالی همه اقشار جامعه و به ویژه ضعفا قرار دهد. در حوزه عرضه مسکن نیز طرح‌های وزارت راه و شهرسازی که دهها میلیارد تومان فقط برای تهیه این طرح‌ها از بیت‌المال هزینه شد، طرح‌هایی مانند مسکن اجتماعی، پس از گذشت سه سال فرصت عملیاتی شدن نیافت و باید دید عباس آخوندی چه توضیحی برای عملکرد ضعیف خود در وزارت راه و شهرسازی دارد.

■ مسکن مهری که تمام نشد

بی‌مهری‌های وزارت متبوع آخوندی به مسکن مهر نیز یکی از مواردی است که کارشناسان انتقاد جدی به آن دارند، این در حالی است که وعده‌های مدیران وزارت راه و شهرسازی برای تحویل نهایی این پروژه‌ها مکرراً به تعویق می‌افتد و مهرآبادی نماینده تام‌الاختیار وزیر راه و شهرسازی در مسکن مهر که مدعی بود در سال ۹۴ مسکن مهر به پایان می‌رسد حتی دیگر در رسانه‌ها و افتتاح‌های مسکن مهر هم حاضر نمی‌شود.

■ ضربه فنی سرمایه‌داران در نیمه دوم دهه ۸۰ با مسکن مهر

وزیر راه و شهرسازی یکی از منتقدان جدی مسکن مهر بود و تاکنون در افتتاح هیچ یک از پروژه‌های مسکن مهر حاضر نشده است و شاید دلیل این امر ضربه‌ای بود که مسکن مهر در پایان دهه ۸۰ به برخی سرمایه‌گذاران در بخش مسکن زد چرا که در این سال‌ها بسیاری از سرمایه‌داران با انتظار دستیابی به سودهای نجومی سرمایه‌های خود را وارد بخش ملک کرده بودند که پیدایش طرح مسکن مهر عملاً رؤیای آنها را به باد داد و رشد مسکن مهر برخلاف تحلیل‌های سرمایه در آن در پایان دهه ۸۰ محقق نشد (این امر را اظهارات رئیس وقت مشاوران املاک کشوری تأیید می‌کند.)

در این میان هر چند وزیر راه و شهرسازی غایب همیشگی افتتاح پروژه‌های مسکن مهر است اما حاضر همیشگی انواع همایش‌های مرتبط و غیرمرتبط و حضور در کنسرت‌های موسیقی و نمایشگاه‌های نقاشی است.

■ موارد مغفول مانده در بخش مسکن

مواردی چون: ۱-عدم تکمیل واحدهای ناتمام مسکن مهر ۲-عدم‌اجرای طرح مسکن اجتماعی ۳-عدم‌پیگیری ساخت مسکن روستایی ۴-عدم‌بهبود بافت فرسوده ۵-عدم‌اجرای سامانه ملی املاک و اسکان کشور ۶-عدم پیگیری لازم جهت اخذ مالیات بر خانه‌های خالی ۷-عدم‌پیگیری لازم جهت اجرای مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن از جمله اقدامات مغفول‌مانده در بخش مسکن به شمار می‌رود.

■ عملکرد آخوندی در حمل و نقل

البته آخوندی و همکارانش در حوزه حمل‌ونقل نمره بهتری در مقایسه با عملکردشان در بخش مسکن کسب می‌کنند. افزایش حجم ترانزیت ریلی و تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی در توسعه بندر چابهار از جمله اقدامات این وزارتخانه است. با وجود این، بخش زیادی از تلاش‌های وزارت راه و شهرسازی طی یک سال اخیر متمرکز روی نوسازی ناوگان هوایی و خرید هواپیماهای جدید از شرکت‌های ایرباس و بوئینگ بود؛ تلاش‌هایی که همچنان عباس آخوندی از شفاف‌سازی دقیق در قراردادهای اجاره‌به‌شرط تملیک هواپیماها و هزینه فاینانسر این خرید ممانعت می‌ورزد.

در این بین انعقاد قراردادهای خرید هواپیما، کاهش ترانزیت کل، در عین افزایش ترانزیت ریلی و برنامه توسعه بندر چابهار از جمله اقداماتی است که وزارت راه و شهرسازی طی سه سال گذشته انجام داده است.

در این بین مواردی چون: ۱-ایجاد تنوع در روش‌های تأمین مالی پروژه‌های عمرانی
۲-بهره‌وری پایین حمل‌ونقل ریلی
۳-پیشرفت کند پروژه اتصال ریلی به اروپا
۴-محقق نشدن وعده اتصال شبکه ریلی کشور به عراق
۵-عدم‌اهتمام به افزایش پروازهای عبوری از کشور
۶-پیشرفت بسیار کند پروژه هواپیمای ملی و کوتاهی در توسعه و شفافیت در سازمان بنادر از جمله موارد مغفول مانده در بخش حمل و نقل کشور به شمار می‌آید.

صادرات مجدد زعفران ایرانی از افغانستان

کشاورزی

معاون امور باغبانی وزیر جهادکشاورزی گفت: طبق گزارش‌های غیررسمی زعفران ایران به صورت فله‌ای و قاچاق به افغانستان وارد و با تعرفه صفر درصد به چین و هند صادر می‌شود.

به گزارش ایرنا، محمدعلی طهماسبی درباره تزلزل جایگاه بازار زعفران ایران در جهان به دلیل تولید این محصول در افغانستان گفت: طبق اظهارنظر صادرکنندگان، کشورهای چین و هند برای واردات زعفران از ایران تعرفه بیش از ۳۰ درصدی در نظر گرفته‌اند اما زعفران افغانستان بدون هیچ تعرفه‌ای (تعرفه صفر درصد) به این کشورها وارد می‌شود.

وی درباره کیفیت زعفران ایرانی در مقایسه با نوع افغانستانی آن اظهار داشت: با وجود اینکه کشت رقم زعفران در ایران مشابه رقم افغانستان است، اما به دلیل شرایط آب و هوایی (اختلاف دمای شب و روز خاص مناطق کویری) تولید زعفران ایران از لحاظ رنگ، بو و مزه از کیفیت بالاتری در دنیا برخوردار است. معاون وزیر جهادکشاورزی یکی از مشکلات عمده صادرات زعفران ایران را فله‌ای بودن این محصول و نداشتن برندهای صادراتی برشمرد و افزود: اکنون بخش عمده‌ای از زعفران ایران به شکل فله‌ای به اسپانیا وارد می‌شود زیرا این کشور جزو کشورهای دارای استاندارد سازمان جهانی تجارت (WTO) است که می‌تواند زعفران را با برندهای استاندارد اروپایی به مشتریان خاص خود بفروشد.

معاون وزیر جهادکشاورزی درباره قیمت زعفران در بازار نیز گفت: اکنون قیمت تولید هر کیلوگرم زعفران در ایران بین ۲/۵ تا ۳ میلیون تومان تعیین می‌شود اما زعفران نگین و سرگل با قیمت ۶/۵ میلیون تومان به بازار داخلی یا صادراتی عرضه می‌شود.

وی با بیان اینکه فصل برداشت زعفران مهر و آبان ماه است، ادامه داد: برخی کشاورزان به دلیل شرایط اقتصادی ناچار به پیش‌فروش این محصول در فصل برداشت هستند که در نهایت با قیمتی کمتر محصول خود را می‌فروشند.

گزارش ۲

هادی غلامحسینی

نعمت‌زاده چگونه از مخالفت خود برای «عرضه پتروشیمی در بورس کالا» دست برداشت؟

پایان عصر راحت‌خوری

در حالی دولت تدبیر و امید عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا را موضع اصلی خود معرفی می‌کند که نعمت‌زاده از ابتدای سکانداری وزارت صنعت مخالف سرسخت عرضه پتروشیمی در بورس کالا بود اما مدتی است که وی سکوت پیشه کرده و به نظر می‌رسد سکوت وی بی‌دلیل نباشد.

به گزارش «جوان»، از شورای رقابت گرفته تا رضا ویسه معاون هماهنگی جهانگیری همه و همه بر عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا تأکید دارند و اخیراً ویسه به صراحت عنوان داشت عرضه پتروشیمی توسط بازار بورس مکانیسم مورد نظر دولت است و نظر آقای جهانگیری و مجموعه دولت این است که ما وضعیت را برای رقابتی کردن بهبود ببخشیم و وارد انحصار نشویم. در این بین اگرچه دولت به صراحت نظرش را در رابطه با عرضه محصولات پتروشیمی در بورس عنوان داشته است اما همه می‌دانند که نعمت‌زاده آدمی نیست که به سادگی دست از تلاش خود برای خروج پتروشیمی‌ها از بازار بورس کالا بردارد، بدین ترتیب حال این سؤال مطرح شده است که علت سکوت این روزهای نعمت‌زاده چیست و آیا نظر نعمت‌زاده در عین حالی که محصولات پتروشیمی در بورس باقی بماند به نوعی تأمین شده است؟!

سؤالات زیادی در رابطه با سکوت این روزهای نعمت‌زاده در خصوص تداوم عرضه پتروشیمی‌ها در بورس وجود دارد که جا دارد متولیان بازار سرمایه کشور و به ویژه مدیرعامل بورس کالا به افکار عمومی بگوید که آیا رابطه‌ای بین ماهانه شدن استعلام از سامانه بهین‌یاب وجود دارد یا خیر؟!

تلاش برای خروج معاملات پتروشیمی‌ها از بازار شفاف بورس کالا و بازگشت به معاملات «جلوی در کارخانه‌ای»، راهی بود که نعمت‌زاده به عنوان سهامدار صنعت پتروشیمی در کشور برای کل این صنعت برگزیده بود، به طوری که از بدو تکیه زدن بر کرسی وزارت صنعت خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا ورد زبانش بود اما وقتی وی برای تحقق این خواسته‌اش با سد مخالفت افکار عمومی و فعالان اقتصادی روبه‌رو شد و در آخرین جلسه شورای رقابت که در ۱۵ شهریور ماه ۹۵ برگزار شد، به ۱۰ ایراد وزارت صنعت درباره عرضه محصولات پتروشیمی در بورس کالا پاسخ مستدل داده شد، گویا مسئولان بورس برای اینکه امتیازی به وزیر صنعت داده باشند زمینه کدرسازی معاملات پتروشیمی در بورس کالا را از طریق ماهانه کردن گزارش‌های سامانه «بهین‌یاب» فراهم کرده‌اند که اقدامی تأمل‌برانگیز است. بورس کالا اعلام کرده از ابتدای مهر ماه امسال مجوزهای خرید شرکت‌های پتروشیمی هر ماه یکبار از سامانه بهین‌یاب استعلام و دریافت می‌شود. این در حالی است که پیش از این اخذ اطلاعات از سرویس بهین‌یاب وزارت صنعت در مورد مجوزهای خرید شرکت‌های پتروشیمی هفتگی بود.

اکنون با ماهانه شدن استخراج این مجوزهای خرید شرکت‌های پتروشیمی از سامانه «بهین‌یاب وزارت صنعت» به نظر می‌رسد در عمل بورس کالا به افرادی که طی دوسال اخیر بر طبل خروج محصولات پتروشیمیایی از بورس کالا می‌کوبیدند، غیرشفافیت را هدیه کرده است. در عین حال برخی کارگزاران در این زمینه معتقدند این اقدام در راستای راضی کردن وزیر صنعت برای دست کشیدن از پافشاری خود در زمینه خروج مواد پتروشیمیایی از بورس کالا از سوی متولیان این بازار صورت گرفته چراکه بین خروج این محصولات و به تبع آن دست کشیدن از «کارمزدهای میلیاردی رینگ پتروشیمیایی» در بورس و ماندن آن با راضی نگه داشتن همه بازیگران این بازار باید یکی را انتخاب کرد.

نکته

بهناز قاسمی

بی‌اعتنایی به اصل ۴۴ در قرارداد با رنو

ورود رنو به صنعت خودروی ایران با مالکیت ۶۰ درصدی سهام به عنوان رقیب جدید برای خودروسازان ایرانی و فتح بازار پررونق ایران چند روزی است که خبرساز شده است. روز جمعه قرارداد ایجاد یک جوینت ونچر با گروه رنو در یکی از غرفه‌های نمایشگاه پاریس به امضا رسید، طرف ایرانی این مشارکت هیچ یک از دو خودروساز بزرگ ایران یعنی ایران‌خودرو و سایپا نبود بلکه سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) که سهامدار هر دو شرکت محسوب می‌شود، طرف امضای این قرارداد بود. در قالب این قرارداد ۸۰۰ میلیون یورو سرمایه‌گذاری صورت خواهد گرفت و رنو مالکیت ۶۰ درصدی و ایدرو ۴۰ درصدی در این قرارداد دارد و گفته می‌شود همچنین سایت «بن‌رو» که متعلق به سایپاست، به عنوان آورده ایدرو تلقی خواهد شد.

برخلاف وزارت صنعت که از امضای این قرارداد ابراز خوشحالی می‌کند، بیم آن می‌رود صنعت خودروی ایران پس از ۵۰ سال همچنان مونتاژکار خودروهای قدیمی خارجی بماند. اینکه رنو در سال‌های تحریم، شریک ایرانی خود را تنها گذاشت و با خودداری از فروش قطعه به ایران تولید را با مشکلاتی مواجه کرد، اینکه رنو همیشه به عنوان بازار مصرف به ایران نگاه می‌کند و حاضر نیست تولید خودرو را به همراه انتقال تکنولوژی به ایران بیاورد و به همین دلیل نتوانست با سایپا به توافق برسد... همه چالش‌هایی است که امکان تکرار دوباره آن وجود دارد، اما خودروسازان و وزارت صنعت همچنان شرکای فرانسوی خود را به دیگر خودروسازان اروپایی ترجیح می‌دهند، از این رو در خصوص این قرارداد ابهامات و سؤالاتی مطرح است که وزارت صنعت و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران باید پاسخگوی آن باشند.

■ بی‌اعتنایی به اصل ۴۴ و خصوصی‌سازی در صنعت خودرو

براساس ابلاغیه اصل ۴۴ قانون اساسی و خصوصی‌سازی شرکت‌ها، شرکت‌های دولتی مجاز به سرمایه‌گذاری جدید در شرکت‌ها نیستند و باید سهام‌شان را در بورس واگذار کنند. در حالی که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران که سهامدار دو خودروسازی ایران است، به عنوان یک نهاد بالادستی به جای اینکه سهامش را واگذار کند و به خصوصی‌سازی این صنعت کمک کند، با دور زدن سایپا و ایران‌خودرو با رنوی فرانسه، قرارداد ساخت یک کارخانه مشترک در ایران به امضا می‌رساند. نکته دیگر که در این قرارداد مغفول مانده، سهم ۴۰ درصدی این سازمان است که طبق سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی خلاف است زیرا براساس قانون، هر شرکت خارجی که در ایران سرمایه‌گذاری کند، نمی‌تواند بیش از ۵۰ درصد سهام و مالکیت شرکت در اختیارش باشد. در حالی که در قرارداد جدید رنو و ایدرو، بیشترین سهم از آن رنو است و شبکه فروش و خدمات در اختیار خودش است، هرچند برخی صاحبنظران به حضور رنو در صنعت خودروی ایران خوشبین هستند و معتقدند با ایجاد کارخانه خودروسازی در ایران ضمن ایجاد رقابت در این صنعت، کیفیت خودروها بهبود می‌یابد، اما ورود رنو به صورت مستقل به این صنعت و ساخت و مونتاژ خودروهای قدیمی این شرکت فرانسوی در ایران به امید صادرات غیرمنطقی به نظر می‌رسد.

■ نقش دولت در صنعت خودرو

صنعت خودروی کشور سال‌هاست از تعدد تصمیم‌گیری‌ها و عدم‌مدیریت واحد رنج می‌برد و در امضای قرارداد با شرکای خارجی نیز همین ناهماهنگی‌ها وجود دارد... در قرارداد اخیر ایدرو با رنو این وضعیت کاملاً مشهود است، علاوه بر این صنعت خودروی کشور به قدری سودآور است که حتی سازمان گسترش و نوسازی تصمیم به ایجاد یک شرکت خودروسازی می‌گیرد، ولو با درصد سهام پایین. هنوز مشخص نیست نقش دولت در این میان چیست؟ چرا باید دولت چنین قراردادی را امضا کند؟ آیا قرار بر این نبود که صنعت خودروی ما به سمت خصوصی‌سازی حرکت کند؟ آیا دولت این تفکر را قبول ندارد که راه توسعه صنعت خودرو از بخش خصوصی می‌گذرد؟ نقش یک وزیر و دو معاون وزیر، در غیاب مدیران خودروسازی در امضای یک قرارداد خودرویی چیست؟ اینها همه پرسش‌هایی است که کارشناسان صنعت خودرو مطرح می‌کنند و دولت باید به آنها پاسخ بدهد. اگر دولت به جای امضای قرارداد مشترک با رنو، راه را برای ورود قطعه‌سازان داخلی به بازار اروپا باز می‌کرد، بهتر از ایجاد جوینت ونچر و دغدغه جدید برای خصوصی‌سازی این صنعت بود.

■ ابهام در صادرات

همچنین به گفته کارشناسان خودروی سیمبل و داستر، دو خودرویی خواهند بود که در قالب این جوینت ونچر و از سال ۲۰۱۸ در ایران تولید می‌شوند. خودروهایی که پلتفرم‌های قدیمی دارند و طبیعتاً تا رسیدن به شرایط صادرات برای محقق کردن شرط صادرات ۳۰ درصدی وزارت صنعت نیز قدیمی‌تر خواهند شد. اکنون پرسش اینجاست که آیا رؤیای صادرات با این خودروها به تحقق خواهد پیوست؟

مسکن

کمبود ۱/۵ میلیون واحد مسکن در کشور

رئیس انجمن صنفی کارفرمایی انبوه‌سازان مسکن و ساختمان تهران با تأکید بر اینکه در این شهر کمبود مسکن نداریم و این مطلب را آمار واحدهای خالی از سکنه تأیید می‌کند، گفت: در هیچ مقطعی ساخت‌وساز در کشور معادل تقاضا نبوده و در حال حاضر ۱/۵ میلیون واحد کمبود مسکن در کشور داریم.

حسن محتشم در گفت‌وگو با فارس، در پاسخ به این سؤال که آیا با توجه به گفته مسئولان دولتی که در دوره پیش‌رونق هستیم ساخت‌وساز روند بهتری پیدا کرده است، گفت: وضعیت ساخت‌وساز براساس صدور پروانه‌های ساختمانی نسبت به سال گذشته تا حدودی روند بهتری پیدا کرده است هرچند باید نتیجه صدور پروانه ساخت‌وساز در سال جاری را در سال آینده جست‌وجو کرد. وی با اشاره به اینکه طبق آمارهای منتشر شده در پنج ماهه اول امسال بازار مسکن و تعداد معاملات نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد داشته است، اما هنوز ساخت‌وساز روند رو به رشد آنچنانی نداشته، خاطرنشان کرد: ساخت‌وساز در هیچ مقطعی در کشور معادل تقاضا نبوده و همواره از تقاضا عقب بوده است.

محتشم ادامه داد: طبق طرح جامع مسکن که از سوی وزارت راه و شهرسازی تدوین شده است تا ۱۰ سال آینده باید سالی یک میلیون واحد مسکن در کشور تولید شود تا به نقطه سر به سر از لحاظ تولید و تقاضا برسیم. رئیس انجمن صنفی کارفرمایی انبوه‌سازان مسکن و ساختمان تهران در پاسخ به این سؤال که آیا عدم‌رونق ساخت‌وساز به دلیل نبود تقاضا نیست، گفت: به هر حال سرمایه‌گذاران دوست دارند به نوعی فعالیت کنند که سرمایه آنها زودتر بازگشت سرمایه داشته باشد، بنابراین اگرچه حدود چهار سال است مسکن در رکود است اما سابقه تاریخی نشان داده بهترین و مطمئن‌ترین سرمایه‌گذاری بخش مسکن بوده است.

محتشم ادامه داد: به هر حال با توجه به اینکه در کل کشور ۱/۵ میلیون واحد کمبود مسکن داریم باید سالانه یک میلیون واحد مسکونی در کشور تولید شود تا به نقطه تعادل برسیم. وی در پاسخ به این سؤال که در تهران چطور، آیا کمبود مسکن داریم؟ گفت: در حال حاضر در تهران به دلیل وجود خانه‌های خالی از سکنه کمبود مسکن نداریم، اما به هر حال این واحدها به دلیل نبود قدرت خرید خالی از سکنه مانده‌اند.